

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/1184,Otwarcie-wystawy-Sprawiedliwi-wsrod-Narodow-Swiata-Konin-11-kwietnia-2007-r.html>
24.03.2026, 07:35

Otwarcie wystawy „Sprawiedliwi wśród Narodów Świata” - Konin, 11 kwietnia 2007 r.

11 kwietnia 2007 r. w konińskiej synagodze przy ul. Mickiewicza 2a odbyło się uroczyste otwarcie wystawy „Sprawiedliwi wśród Narodów Świata”, zorganizowanej przez Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Rzeszowie oraz Miejską Bibliotekę Publiczną w Koninie i Towarzystwo Wielkopolska-Izrael Oddział w Koninie.

Dzięki szeroko zakrojonym poszukiwaniom w archiwach i muzeach oraz w zbiorach osób prywatnych na wystawie zgromadzone zostały unikalne zdjęcia, dokumenty i relacje. Wśród nich są np. odnalezione w archiwum rzeszowskiego oddziału IPN oryginalne wyroki śmierci, wydane przez Specjalny Sąd Niemiecki na Polaków za ukrywanie Żydów, czy afisze informujące o wykonaniu kary śmierci na osobach udzielających schronienia ludności żydowskiej. Najczęściej jednak sprawcy takich „przestępstw” rozstrzeliwani byli na miejscu. Obowiązywała przy tym zasada odpowiedzialności zbiorowej, zdarzało się więc – jak w przypadku rodziny Ulmów z Markowej, której poświęcona została osobna paleta – że śmierć ponosiła cała rodzina, a nawet sąsiedzi. Mimo to spora grupa Polaków z różnych względów, m.in. religijnych i humanitarnych, z powodu współczucia oraz dzięki dużej odwadze cywilnej, brała udział w ratowaniu osób narodowości żydowskiej. Najczęściej była to pomoc doraźna, jednorazowa, wynikająca z potrzeby chwili, jak np. wskazanie drogi ucieczki przed obławą czy obdarowanie jedzeniem. Na wystawie zaprezentowane zostały także formy pomocy stałej, która polegała na wyrabianiu dla Żydów tzw. aryjskich papierów, wyszukiwaniu im odpowiednich mieszkań, staraniach o pracę czy długotrwałym ukrywaniu w przemyślnie zbudowanych kryjówkach w domach, zabudowaniach gospodarczych czy w lasach.

Podczas otwarcia wystawy wspomnieniami z czasów okupacji dzieliła się osoba uhonorowana tytułem Sprawiedliwego oraz osoba ze Stowarzyszenia Dzieci Holocaustu. Wystąpił również zespół „Hagada” z Krotoszyna, wykonujący muzykę żydowską, a z rzutnika prezentowane były zdjęcia Sprawiedliwych z różnych krajów.